

společná studie studenta z Velké Británie a studentky z Litvy, jistou výjimku představuje problém Čechofina, syna studentky, která se během stáže ve Finsku provdala a narodilo se jí dítě. Pokud bychom knihu měli vnímat jako komplexnější „zprávu o stavu přijímání cizích studentů v ČR“, pak do celkového obrazu chybí ještě zástupce některé asijské země (Indie, Čína, Tchaj-wan) a Afriky (příčemž i v současnosti řada studentů např. z Nigérie v ČR studuje). Nicméně to nebylo úplně cílem autorů-psychologů. Poradce ve studii vždy studenta představí, objasní jeho důvody kontaktování psychologa a pak stručně shrne podstatu problému a navržená řešení. V závěru každé případové studie je konstatováno, zda byla terapie správně určena a nakolik se situace studentů-cizinců změnila.

Vzhledem k jedinečnosti tématu je tento soubor studií velmi důležitým pramenem pro pochopení proměn principů průběhu kulturního šoku, kulturní negace či někdy až akulturace v rámci specifického prostředí vysokoškolských studentů. Ač etnolog postrádá řadu detailnějších informací o sociokulturním pozadí studentů, přesto je třeba mít na paměti, že se jedná především o psychologická sledování, která můžeme terminologicky upřesnit jako etnopsychologická. Jedinou výraznější nepřesností je na s. 12 rozlišování termínu národnost a etnicita (ač se po odborné stránce jedná de facto o synonyma), např. uvedený příklad etnicity *Asiaté* je nesmyslný. Nicméně se jedná o informaci převzatou z uvedeného finského pramene.

Kniha vznikla v rámci *Centralizovaného programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR* „Rozvoj psychologického poradenství na vysokých školách

v ČR“. Obsahuje seznam použité literatury, nenajdeme v ní však resumé v angličtině ani jiném jazyce.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Terézia Kvapilová, O SÍCÍ A ŽÁCÍ, SVÁTKOCH AJ PÁTKOCH ZÁVODZANÚ. KUD Apokalipsa, Lubľana/Spoločnosť Kolomana Sokola, Liptovský Mikuláš 2010, 102 s.–

Kniha *O síci a žáci, svátkoch aj pátkoch Závodzanú* je voľné pokračovanie knihy *Nad Závodny neni (Rozpomínanja)* tej istej autorky. Kniha na seba nadväzuje aj konceptuálne. V oboch prípadoch sa jedná o fiktívny rozhovor autorky s jej vnučkou Zuzkou, ktorej v miestnom dialekte opisuje život v záhorskej dedine Závod. Kniha vznikla vďaka Štefanovi Stankovi, najstaršiemu občanovi obce, ktorý autorke venoval na spracovanie svoje zápisky celoročného priebehu poľnohospodárskych prác. Autorka ich doplnila o vlastné spomienky z detstva, ešte z dôb tradičného hospodárenia. Rozprávanie je doplnené o niekoľko humoriek o strýcovi Janovi.

V prvej časti knihy autorka popisuje priebeh roku, približujúc tak výročné zvyky, sviatky, sezónne práce a podobne. Táto časť je členená na základe ročných období do štyroch kapitol sezónnych prác a jednej kapitoly o prácach celoročných. Pracovné postupy a dobu, kedy sa práce vykonávali, autorka dopĺňa vlastnými spomienkami na blízkych, a tak sa tu dočítame napríklad o púti do „Marietálu“ na sviatok Svätého Ducha (v kapitole „Jar“), či o príchode cigánov (v kapitole „Leto“). Táto časť knihy

má blízko k orálnej histórii. To, že text píše a štruktúruje insider tejto spoločnosti poukazuje na to, čo táto spoločnosť sama pokladá za podstatné, neprispôsobuje sa to žiadnemu výskumnému zámeru, a teda je text nanajvýš autentickou výpoveďou. Čitateľ sa tu ale nedozvie niektoré z podstatných častí života obyvateľov obce, ako je výroba konopného plátna, či výroba vína. Niektoré z týchto prác však boli spomenuté v predchádzajúcej knihe. Je dôležité si uvedomiť, že táto kniha si nekladie za cieľ vyčerpávajúco opísať práce ľudí v tomto regióne (na to by asi jej rozsah nestačil), ale vo svojej celistvosti uchovať vedomosti o spôsobe života predchádzajúcich generácií.

Druhá časť pozostáva z niekoľkých humoriek o strýcovi Janovi, miestnom šibalovi, ktorý rád deti prekabátil šibalstvom, aby mu pomohli urobiť nejakú robotu a on im potom za odmenu rozprával príbehy, či už fantastické, alebo poučné. Táto časť knihy je peknou ukážkou tradičnej naratívy v Závode.

V knihe je viackrát prízvukovaná spätosť subsistenčných, religióznych a sociálnych praktík. Jednotlivé práce boli vymedzené katolíckymi sviatkami. Sama autorka píše „roboty, sviatky a kultúrny život v opci nemožeš od seba oddzieliť, aj kebyš sceua, pretože byli spouem spjaté a navzájem se prepletali“ (s. 27). Kniha je doplnená sériou fotografií ľudí z obce od začiatku 20. storočia po 60. roky a tiež slovníkom niektorých použitých nárečových výrazov. Jazyk knihy, miestny dialekt Závodu, robí text o čosi menej zrozumiteľným pre čitateľov, ktorí s týmto dialektom nie sú v kontakte, no práve toto nárečie dodáva knihe autenticitu a môže byť cenným zdrojom štúdia miestnej dialektológie.

Napokon humorka (ako folklórny žáner) by do značnej miery stratila svoj zmysel v „preklade“ do spisovného jazyka. Aj keď kniha nie je odbornou publikáciou (na čo si ani nenárokujú), môže byť cenným doplnkom pri výskume tradičného hospodárenia, výročnej obradnosti, či etnografie Záhoria.

Juraj Jonáš (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Jaroslav Geraskov Otčenášek, JAK MUŽI PŘIŠLI KE SVĚMU ÚDU ANEB BULHARSKÝ EROTIKON. LEGENDY, POHÁDKY A HUMORKY Z BULHARSKA A MAKEDONIE. Dybbuk, Praha 2011, 272 s.–

Stejně jako je ve světovém folkloru univerzální výskyt rozpustilých vyprávění erotického a skatologického charakteru, tak je ve světové folkloristice a vydavatelské praxi univerzální jejich cenzura. Folklorista Karel Dvořák situaci vystihl slovy: „Je především známo, že klasické folklorní sbírky silně zkreslují skutečnost, zejména pokud jde o projevy kryptadické povahy, a to jednak tím, že je buď vůbec eliminují, nebo, pokud je otiskují, retušují je v různém stupni.“

V případě cenzurních zásahů do lidových pohádek v domácím prostředí nás jistě nepřekvapí, že např. katolický kněz Beneš Metod Kulda vyřadil z publikování některé „závadné“ texty a ostatní zčásti přepsal, protože původní vyprávění mu přišlo „tak hanebné a ohyzdné, že se ucho mé hrozilo [je] poslouchatí“. Zásahy do prozaických textů a jejich vylučování z tisku však nalezneme i u renomovaných odborníků. Josef Štefan Kubín nahradil některé